

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 13 februari 2014 (*)

”Begäran om förhandsavgörande – Tillnärmning av lagstiftning – Upphovsrätt och närstående rättigheter – Direktiv 2001/29/EG – Informationssamhället – Harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter – Artikel 3.1 – Överföring till allmänheten – Begrepp – Internetlänkar (’klickbara länkar’) som ger tillgång till skyddade verk”

I mål C-466/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Svea hovrätt (Sverige) genom beslut av den 18 september 2012, som inkom till domstolen den 18 oktober 2012, i målet

Nils Svensson,

Sten Sjögren,

Madelaine Sahlman,

Pia Gadd

mot

Retriever Sverige AB,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna M. Safjan, J. Malenovský (referent), A. Prechal och S. Rodin,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 7 november 2013,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Nils Svensson, Sten Sjögren och Madelaine Sahlman, genom O. Wilöf, förbundsjurist,
- Pia Gadd, genom R. Gómez Cabaleiro, abogado, och M. Wadsted, advokat,
- Retriever Sverige AB, genom J. Åberg, M. Bruder och C. Rockström, advokater,
- Frankrikes regering, genom D. Colas, F.-X. Bréchet och B. Beaupère-Manokha, samtliga i egenskap av ombud,
- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

- Förenade kungarikets regering, genom J. Beeko, i egenskap av ombud, biträdd av N. Saunders, barrister,
- Europeiska kommissionen, genom J. Samnadda och J. Enegren, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, s. 10).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Nils Svensson, Sten Sjögren, Madelaine Sahlman och Pia Gadd och, å andra sidan, Retriever Sverige AB (nedan kallat Retriever Sverige). Målet rör ersättning som klagandena anser sig ha rätt till med anledning av den skada som de påstår sig ha lidit genom att Retriever Sverige på sin webbplats tillhandahållit klickbara länkar ("hyperlänkar") till tidningsartiklar som sökandena har upphovsrätt till.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

WIPO:s fördrag om upphovsrätt

- 3 Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) antog i Genève den 20 december 1996 WIPO:s fördrag om upphovsrätt (nedan kallat WIPO:s fördrag om upphovsrätt). Detta fördrag godkändes på Europeiska gemenskapens vägnar genom rådets beslut 2000/278/EG av den 16 mars 2000 (EGT L 89, s. 6).
- 4 I artikel 1.4 i WIPO:s fördrag om upphovsrätt föreskrivs att de fördragsslutande parterna ska iaktta artiklarna 1–21 i konventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk, undertecknad i Bern den 9 september 1886 (reviderad i Paris den 24 juli 1971), i dess lydelse efter ändringen av den 28 september 1979 (nedan kallad Bernkonventionen).

Bernkonventionen

- 5 I artikel 20 i Bernkonventionen, med rubriken "Särskilda överenskommelser mellan unionsländer" föreskrivs följande:

"Unionsländernas regeringar förbehåller sig rätt att sinsemellan träffa särskilda överenskommelser, i den mån dessa tillerkänner upphovsmännen mera vidsträckta rättigheter än dem som är bestämda i konventionen eller i övrigt innehåller bestämmelser vilka icke strider mot denna konvention. De föreskrifter i gällande överenskommelser, som uppfyller nämnda betingelser, skall fortfarande äga tillämpning."

Unionsrätt

- 6 I skälen 1, 4, 6, 7, 9 och 19 i direktiv 2001/29 anges följande:

”(1) I fördraget föreskrivs upprättandet av en inre marknad och inrättandet av ett system som säkerställer att konkurrensen på den inre marknaden inte snedvrids. En harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om upphovsrätt och närstående rättigheter bidrar till att uppnå dessa mål.

...

(4) Harmoniserade rättsliga ramar för upphovsrätt och närstående rättigheter kommer genom ökad klarhet i rättsligt hänseende och genom att en hög skyddsnivå skapas inom området för immaterialrätt att uppmuntra till betydande investeringar i kreativ och innovativ verksamhet, bl.a. då det gäller nätinfrastruktur, vilket i sin tur leder till tillväxt och ökad konkurrenskraft för europeisk industri inom såväl innehållsskapande som informationsteknik och mer allmänt inom ett brett område av industri- och kultursektorer.

...

...

(6) Utan en harmonisering på gemenskapsnivå kan nationellt lagstiftningsarbete, som redan har inletts i ett antal medlemsstater för att svara mot de tekniska utmaningarna, leda till betydande skillnader i skyddet och därmed till inskränkningar av den fria rörligheten för varor och tjänster, som innehåller eller bygger på immaterialrätt, med en ny splittring av den inre marknaden och inkonsekvens i lagstiftningen som följd. Effekterna av sådana rättsliga skillnader och osäkerhetskällor kommer att bli än större i takt med den fortsatta utvecklingen av informationssamhället, som redan har lett till att immateriella rättigheter i allt högre grad utnyttjas över nationsgränserna. Denna utveckling kommer att intensifieras och bör så göra. Betydelsefulla rättsliga skillnader och oklarheter i fråga om skyddet kan vara ett hinder för att uppnå stordriftsfördelar för nya varor och tjänster med innehåll som omfattas av upphovsrätt och närstående rättigheter.

(7) Den gemenskapsrättsliga ramen för skyddet av upphovsrätt och närstående rättigheter måste därför även anpassas och kompletteras i den utsträckning som krävs för att den inre marknaden skall fungera väl. Därför bör sådana nationella bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter anpassas, vilka skiljer sig avsevärt åt mellan medlemsstaterna eller vilka skapar rättslig oklarhet till hinder för en väl fungerande inre marknad och en sund utveckling av informationssamhället i Europa, vidare bör inkonsekventa nationella åtgärder med anledning av den tekniska utvecklingen undvikas, medan däremot skillnader som inte har några negativa effekter på den inre marknadens funktion inte behöver avlägsnas eller förebyggas.

...

(9) Utgångspunkten för en harmonisering av upphovsrätt och närstående rättigheter måste vara en hög skyddsnivå, eftersom dessa rättigheter har en avgörande betydelse för det intellektuella skapandet. Skyddet av dem bidrar till att bevara och utveckla kreativiteten och gagnar upphovsmän, utövande konstnärer, producenter, konsumenter, kultur, näringsliv och allmänhet. ...

...

(19) Rättsinnehavarnas ideella rättigheter bör utövas i enlighet med medlemsstaternas lagstiftning och bestämmelserna i Bernkonventionen ..., WIPO:s fördrag om upphovsrätt och WIPO-fördraget om framföranden och fonogram. ...”

7 Artikel 3 i direktivet har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

...

3. De rättigheter som avses i punkterna 1 och 2 skall inte anses vara konsumerade genom någon form av överföring till allmänheten eller genom att alster görs tillgängliga för allmänheten enligt denna artikel.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 8 Klagandena i det nationella målet, vilka samtliga är journalister, har skrivit tidningsartiklar som publicerats i tidningen *Göteborgs-Posten* och på *Göteborgs-Postens* webbplats. Retriever Sverige driver en webbplats, där kunderna enligt önskemål tillhandahålls listor med klickbara länkar till artiklar som publicerats på andra webbplatser. Det är ostridigt mellan parterna att dessa artiklar var fritt tillgängliga på *Göteborgs-Postens* webbplats. Om kunden klickar på en av länkarna framgår det enligt klagandena inte tydligt att kunden förflyttas till en annan webbplats för att få tillgång till verket i fråga. Enligt Retriever Sverige är det dock uppenbart för kunden att denne förflyttas till en annan webbplats när denne klickar på en av dessa länkar.
- 9 Klagandena väckte talan mot Retriever Sverige vid Stockholms tingsrätt och yrkade skadestånd med hänvisning till att bolaget utan klagandenas tillåtelse hade nyttjat vissa av deras artiklar genom att göra dem tillgängliga för sina kunder.
- 10 Stockholms tingsrätt ogillade i dom av den 11 juni 2010 klagandenas talan. Klagandena överklagade domen till Svea hovrätt.
- 11 Klagandena har i hovrätten bland annat gjort gällande att Retriever Sverige gjort intrång i klagandenas ensamrätt att göra sina respektive verk tillgängliga för allmänheten. Intrånget har bestått i att kunderna getts tillgång till klagandenas verk genom de tjänster som tillhandahållits på Retriever Sveriges webbplats.
- 12 Retriever Sverige har till stöd för sitt bestridande gjort gällande att tillhandahållandet av förteckningar över internetlänkar till verk som överförts till allmänheten på andra webbplatser inte utgör ett upphovsrättsligt relevant förfogande. Retriever Sverige har vidare anfört att det inte förekommit någon transmittering av skyddade verk från Retriever Sverige. Det enda Retriever Sverige har gjort är att för sina kunder ange de webbplatser där de verk som kunderna är intresserade av har funnits.
- 13 Under dessa omständigheter beslutade Svea hovrätt att förklara målet vilande och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
- ”1) Om någon annan än innehavaren av upphovsrätten till ett visst verk tillhandahåller en klickbar länk till verket på sin webbsida, är det då fråga om överföring till allmänheten av verket på sådant sätt som avses i artikel 3.1 i [direktiv 2001/29]?
- 2) Påverkas bedömningen [av fråga 1] av om verket som länken hänvisar till finns på en webbsida på internet som kan komma åt av envar utan begränsningar eller om åtkomsten är begränsad på något sätt?
- 3) Bör man, vid bedömningen [av fråga 1], göra någon skillnad mellan fallen då verket, efter att användaren klickat på länken, presenteras på en annan webbsida respektive då verket

efter användarens klickande presenteras på ett sätt som ger intryck av att det sker på samma webbsida?

- 4) Är det möjligt för en medlemsstat att föreskriva ett mer omfattande skydd för upphovsmannens ensamrätt genom att låta överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än vad som följer av artikel 3.1 i [direktiv 2001/29]?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Frågorna 1–3

- 14 Den nationella domstolen har ställt frågorna 1–3, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas på så sätt att tillhandahållandet, på en webbplats, av klickbara länkar till skyddade verk, som är tillgängliga på en annan webbplats, utgör överföring till allmänheten på sådant sätt som avses i denna bestämmelse, om verken i fråga är tillgängliga utan begränsningar på den andra webbplatsen.
- 15 I detta hänseende följer det av artikel 3.1 i direktiv 2001/29 att upphovsmän ska ha en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk.
- 16 Det framgår således av denna bestämmelse att begreppet överföring till allmänheten innehåller två kumulativa förutsättningar, nämligen "överföring" av ett verk och överföring av detta verk till "allmänheten" (se, för ett liknande resonemang, domen av den 7 mars 2013 i mål C-607/11, *ITV Broadcasting m.fl.*, punkterna 21 och 31).
- 17 Den första av dessa förutsättningar, det vill säga förekomsten av en "överföring", måste ges en vidsträckt innebörd (se, för ett liknande resonemang, domen av den 4 oktober 2011 i de förenade målen C-403/08 och C-429/08, *Football Association Premier League m.fl.*, REU 2011, s. I-9083, punkt 193) för att upphovsmän i enlighet med bland annat skälen 4 och 9 i direktiv 2001/29 ska säkerställas en hög skyddsnivå.
- 18 I förevarande fall påpekar domstolen att tillhandahållandet, på en webbplats, av klickbara länkar till skyddade verk, som publicerats på en annan webbplats utan begränsningar avseende tillgången till verken, ger användarna av den förstnämnda webbplatsen en direkt tillgång till dessa verk.
- 19 Såsom framgår av artikel 3.1 i direktiv 2001/29 är det för att det ska föreligga "överföring" till exempel tillräckligt att verket görs tillgängligt för en publik på ett sådant sätt att de personer som tillhör denna kan få tillgång till verket, oberoende av om dessa har utnyttjat denna möjlighet eller inte (se, analogt, domen av den 7 december 2006 i mål C-306/05, *SGAE*, REG 2006, s. I-11519, punkt 43).
- 20 Av detta följer att under de förhållanden som är aktuella i det nationella målet ska tillhandahållandet av klickbara länkar till skyddade verk anses utgöra "tillgängliggörande" och följaktligen "överföring" i den mening som avses i nämnda bestämmelse.
- 21 När det gäller den andra av de ovan nämnda förutsättningarna, nämligen att det skyddade verket ska överföras till "allmänheten", framgår det av artikel 3.1 i direktiv 2001/29 att uttrycket "allmänheten" som används i denna bestämmelse avser ett obestämt antal potentiella mottagare och dessutom förutsätter ett ganska stort antal personer (domarna i de ovannämnda målen *SGAE*, punkterna 37 och 38, och *ITV Broadcasting m.fl.*, punkt 32).

- 22 En överföring, såsom den som genomförs med hjälp av klickbara länkar av den som driver en webbplats, avser samtliga potentiella användare av denna webbplats, det vill säga ett obestämt och relativt stort antal mottagare.
- 23 Under dessa förhållanden ska den som driver en sådan webbplats anses genomföra en överföring till allmänheten.
- 24 En överföring – såsom den som är i fråga i det nationella målet, vilken avser samma verk som den ursprungliga överföringen och som i likhet med den ursprungliga överföringen har genomförts med samma teknik, nämligen via internet – ska för att omfattas av begreppet ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2001/29, enligt fast rättspraxis vara riktad till en ny publik, det vill säga en publik som verkens upphovsmän inte beaktade när de lämnade sitt tillstånd till den ursprungliga överföringen till allmänheten (se, analogt, domen i det ovannämnda målet SGAE, punkterna 40 och 42, beslutet av den 18 mars 2010 i mål C-136/09, Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon, punkt 38, och domen i det ovannämnda målet ITV Broadcasting m.fl., punkt 39).
- 25 I förevarande fall konstaterar domstolen att tillgängliggörandet av verken i fråga genom en klickbar länk, såsom det tillgängliggörande som är aktuellt i det nationella målet, inte innebär att verken överförs till en ny publik.
- 26 Den publik som den ursprungliga överföringen riktade sig till utgjordes nämligen av den berörda webbplatsens samtliga potentiella besökare. Eftersom tillgången till verken på den webbplatsen inte var föremål för någon begränsning, kunde samtliga internetanvändare få fri tillgång till dem.
- 27 Under dessa förhållanden konstaterar domstolen följande. När samtliga användare av en webbplats till vilka verken i fråga överförts genom en klickbar länk kunde få direkt tillgång till dessa verk på den webbplats där dessa ursprungligen överförts, utan någon åtgärd från den som driver den förstnämnda webbplatsen, ska användarna av den webbplatsen anses vara potentiella mottagare av den ursprungliga överföringen och således en del av den publik som verkens upphovsmän beaktade när de lämnade sitt tillstånd till den ursprungliga överföringen.
- 28 Om det inte är fråga om någon ny publik krävs det således inte något medgivande från verkens upphovsmän för en sådan överföring till allmänheten som det är fråga om i det nationella målet.
- 29 Denna slutsats påverkas inte för det fall den hänskjutande domstolen konstaterar att verket, när internetanvändarna klickar på länken i fråga, visas på ett sådant sätt att de får intrycket av att det visas på den webbplats där länken finns, trots att verket faktiskt kommer från en annan webbplats. Hur det förhåller sig i denna del framgår dock inte tydligt av handlingarna i målet.
- 30 Denna ytterligare omständighet ändrar nämligen inte slutsatsen att tillhandahållandet – på en webbplats av en klickbar länk till ett skyddat verk som publicerats och är fritt tillgängligt på en annan webbplats – leder till att nämnda verk tillgängliggörs för användarna av den förstnämnda webbplatsen och således utgör en överföring till allmänheten. Eftersom det inte rör sig om någon ny publik, krävs i vart fall inte något medgivande från verkens upphovsmän för en sådan överföring till allmänheten.
- 31 För det fall en klickbar länk gör det möjligt för användarna av den webbplats på vilken länken återfinns att kringgå begränsningar – som ställts upp av den webbplats på vilken det skyddade verket finns i syfte att endast abonnenter ska ges tillgång till verket – och således utgör en åtgärd utan vilken användarna inte skulle kunna ta del av verken i fråga, ska däremot samtliga dessa användare anses utgöra en ny publik som verkens upphovsmän inte tagit i beaktande när de lämnade sitt tillstånd till den ursprungliga överföringen, vilket innebär att upphovsmännens

medgivande krävs för en sådan överföring till allmänheten. Så är bland annat fallet när verket inte längre är tillgängligt för allmänheten på den webbplats där det ursprungligen överfördes eller när verket endast är tillgängligt för en begränsad publik på den webbplatsen, medan det är tillgängligt på en annan webbplats utan upphovsmännens medgivande.

32 Under dessa förhållanden ska frågorna 1–3 besvaras på följande sätt. Artikel 3.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att tillhandahållandet på en webbplats av klickbara länkar till verk, som är fritt tillgängliga på en annan webbplats, inte utgör överföring till allmänheten på sådant sätt som avses i denna bestämmelse.

Fråga 4

33 Den hänskjutande domstolen har ställt fråga 4 för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas på så sätt att den utgör hinder för att en medlemsstat föreskriver ett mer omfattande skydd för upphovsmännen genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i denna bestämmelse.

34 I detta hänseende framgår det av bland annat skälen 1, 6 och 7 i direktiv 2001/29 att detta direktiv bland annat har till syfte att motverka rättsliga skillnader och osäkerhetskällor som berör skyddet av upphovsrätten. Om en medlemsstat gavs rätten att föreskriva ett mer omfattande skydd för upphovsmännen genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i artikel 3.1 i direktiv 2001/29 skulle det leda till att det skapades rättsliga skillnader och således rättslig osäkerhet för tredje parter.

35 Det är följaktligen oundvikligt att det mål som eftersträvas med direktiv 2001/29 skulle äventyras om olika medlemsstater kunde låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i artikel 3.1 i direktivet.

36 I skäl 7 i direktivet anges visserligen att det inte har till syfte att avlägsna eller förebygga skillnader som inte har några negativa effekter på den inre marknadens funktion. Domstolen konstaterar emellertid att det nödvändigtvis skulle uppstå negativa effekter på den inre marknadens funktion om medlemsstaterna gavs möjlighet att föreskriva att begreppet överföring till allmänheten skulle omfatta fler förfoganden än dem som avses i artikel 3.1 i direktivet.

37 Av detta följer att artikel 3.1 i direktiv 2001/29 inte kan tolkas på så sätt att den gör det möjligt för medlemsstaterna att föreskriva ett mer omfattande skydd för upphovsmännen genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i denna bestämmelse.

38 Denna slutsats påverkas inte av den omständigheten, som anförts av klagandena i deras skriftliga yttranden, att artikel 20 i Bernkonventionen stadgar att de avtalslutande staterna har rätt att sinsemellan träffa ”särskilda överenskommelser” i syfte att tillerkänna upphovsmännen mera vidsträckt rättigheter än dem som är bestämda i konventionen.

39 I detta hänseende räcker det att erinra om att en medlemsstat som enligt ett internationellt avtal får vidta en åtgärd som förefaller strida mot unionsrätten, utan att vara skyldig att göra detta, måste avstå från att vidta en sådan åtgärd (dom av den 9 februari 2012 i mål C-277/10, Luksan, punkt 62).

40 Eftersom det är oundvikligt att målet med direktiv 2001/29 skulle äventyras om begreppet överföring till allmänheten ansågs omfatta fler förfoganden än dem som avses i artikel 3.1 i direktivet, måste medlemsstaterna avstå från att utnyttja den möjlighet som de ges i artikel 20 i Bernkonventionen.

41 Fråga 4 ska således besvaras enligt följande. Artikel 3.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att den

utgör hinder för att en medlemsstat föreskriver ett mer omfattande skydd för upphovsmännen genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i denna bestämmelse.

Rättegångskostnader

- 42 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, ska tolkas så, att tillhandahållandet på en webbplats av klickbara länkar till verk, som är fritt tillgängliga på en annan webbplats, inte utgör överföring till allmänheten på sådant sätt som avses i denna bestämmelse.**
- 2) **Artikel 3.1 i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat föreskriver ett mer omfattande skydd för upphovsmännen genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i denna bestämmelse.**

Underskrifter

* Rättegångsspråk: svenska.